עבודת ישראל — ויגש

ויגש אליו יהודה. במד"ר כתיב תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבור על אופניו מה אופן זה מראה פנים מכל צד כך היו דבריו של יהודה נראין לכל צד בשעה שדיבר עם יוסף עכ"ל. רומז כי דברי יהודה עם יוסף יש בם כמה רמזים הן לשלום הן למחלוקת ויש בם סודות נפלאים. ושמעתי מפה קדוש אדמו"ר הגאון מו' הד"ב זצ"ל. כי הכתוב הורה לנו דרך תפל' שצריך הצדיק להתפלל עבור ב"י ולהמשיך רפואה לחולי' ופקודה לעקרות ולכל איש די מחסורו אשר יחסר לו. אכן כאשר הצדיק מתפלל על איש פרטי לפעמים ח"ו יש קטרוג על אותו פלוני עבור איזה חטא. ומעכב תפילת הצדיק מלעשות רושם ומלפעול פעולתו. לכן יש תקנה לזה להתפלל הכל במחשבתו הרצוי' למען כבוד ה' כי איתא בגמ' על דמן של רשעים שנשפך שכינה ה' אומרת קלני מראשי קלני מזרועי. ק"ו לדמן של צדיקים חלילה א"כ יש להתפלל בכוונה זאת דהיינו כי כל ההשפעות שאני רוצה להביא לעולם הוא עבור כבודך יתברך שתתנשא ותתעלה ויהיה לך תענוג מההשפעה כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק וכו'. והנה בתפלה עד"ז נסתם פי המקטריגים כי אפי' שזה האיש אינו ראוי במעשיו לקבל שפע רחמנו' אבל בודאי הקב"ה ראוי להשפיע למען יתרומם כבודו ולמען תענוגו בהשפעה. וזה ויגש אליו יהודה כי יוסף צי"ע רומז לחי העולמי'. ויהוד' רומז להממליך אותו בהודאה. ויגש אליו ויאמר בי אדני פי' כי עיקר כל מחשבתי למען כבודך שתמלוך לבדך ויהיה שמך אדנ"י לכן ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי אז אין שטן ואין פגע רע כנ"ל ודפח"ח: [העתק מכת"י הה"ממ זצל"ה]:

אל תירא מרדה. ר"ת את"ם כמו אז אתם שנותן כח להתחזק. כי לגוי גדול ס"ת יל"י להעלות בו הניצוצות לגוי גדול ועיין באור החיים. אעלך גם עלה הב' עייניין רמז לע' זקני' של חכמ' ולע' נפש כתר דאצי' ול"ך הך' הוא ת"ק עם הלמד הוא ל"ה ול"ה של עלה הוא ע' סנהדרין דבינה דבזה הוא כל תיקון ויוסף הוא מלך הדר ישית ידו על עיניך לתקן אורות עייניין ועיין בפ"פי הקט' שחברתי על אדם דאצילות:

להורות לפניו גושנה. איתא במד"ר לתקן לו בית תלמוד דהינו קודם היחוד כי גשנה נוטריקון גוף של נו"ן שערי בינה ולכן ויאסור לצי"ע מרכבתו של נצח הוד מלכות ויעל לקראת ישראל אביו הוא ישראל סבא ולחברם לגש"ן ועשה שם יחוד והמשיך אותיות וירא ממספר רי"ו של ויעבור אל רומז לחסד והוא תיקון א' מת"ד ואח"כ י"ו סוד יודי"ן ווי"ן של יחוד ת"ד להוריד הטיפה ליחוד וז"ס וירא אליו: (עד כאן)

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גושנה רומז דהנה כנ"י כשהיא צריכה לדבק באלהים חיים ולהשיג דרכיו הוא שולחת את הצדיק הנקרא בשם יהודה ע"ש שמלא פיו ברכות והודאות כמ"ש הפעם אודה את ה' ותקרא את שמו יהודה. אל יוסף הוא צדיקו של עולם נקרא בשם יוסף להתחנן לפניו ולבקש שיורה ה' דרכי הישרה לעמו ישראל וזה להורות לפניו גושנה מלשון גישה איך לגשת לכבודו יתברך:

ויאסר יוסף מרכבתו וגו' וירא אליו. והמפרשים תמוהו על וירא אליו עיין דבריהם. והאלשיך הק' כתב שהכתוב מודיע צדקתו של יוסף שלא ברח מפני אביו כדרך הרשעים מתפחדים ובושים מהצדיק מפני מעשיהם הרעים כי הכרת פניהם ענתה בם אבל יוסף הצדיק הוא יוסף אשר היה בתחלה ולכן לא נתירא מפני יעקב ואדרבה בצדקתו וקדושתו קרב א"ע אל אביו וז"ש וירא אליו. ודפח"ח. ואפשר לומר עוד דהנ' בזוה"ק פ' תצוה איתא וז"ל פרי עץ הדר דא צדיק אמאי איקרי הדר והא אתר טמירא איהו דלית ליה גלויא וצריכא לאתכסיא תדיר ולית הדר אלא מאן דאתגליא ואיתחזי אלא אע"ג דאיהו דרגא טמירא הדורא איהו דכל גופא ולא אשתכח הדורא לגופא אלא ביה וכו' ע"ש ופירושו הפשוט כיון דהסריס אין לו זקן נמצא הדיקנא הוא מורה ומוכיח על כח המשפיע הוא הצדיק וז"ס כי בן זקונים הוא לו פי' שיוסף נתגלה ביעקב אבינו ע"ה שע"י באה אליו אור הדיקנא והבן. וי"ל עוד פי' בזו"הק דקושיתו הוא על דרך הצדיק כיון דהוא אתר טמירא וצריכא לאיתכסיא פי' מי שרוצה להיות עובד ה' באמת ולהיות צדיק חסיד נאמן ראשי' חכמה להסתיר א"ע ולהיות הצנע לכת מה דאפשר א"כ אמאי איקרי הדר כיון דלא מינכר. והתירוץ הוא אע"פ שדרכו בהצנע והסתר הדורא איהו דכל גופא. פי' שהקב"ה מגלה צדקתו וברחובות תתן קולה והוא מפני תיקון העול' שילמדו מדרכיו ויהיה כולם קדושים וז"ס וירא אליו שע"י שהי' יוסף צדיק ונתקרב לאביו כדברי האלשיך הנ"ל עי"כ הומשך לאביו אור הדיקנ' וזה רומז במלת א' ל' י' ו' א"ל הוא תקונא קדמאה ואחר כך בא האור דרך יוד"ין ווי"ן כנזכר ביחוד דדיקנ' והבן:

ויאמר ישראל אל יוסף אמות' הפעם אחרי ראותי את פניך וגו'. ואמרו רז"ל שלא נשק יעקב ליוסף שהיה קורא ק"ש ע"ש פי' כי כאשר נתגלה יוסף לפני יעקב וגרמו היחוד הגדול שנעשה בהתחברות שני צדיקים גדולים כמותם וזה היה ענין הק"ש ויעקב אבינו ע"ה נדבק למעלה ולכן אמר אח"כ אמותה הפעם כמו בסוד נפ"א שאחר היחוד כמו אחרי יחוד ק"ש ושמ"ע כנודע והבן:

במדרש שיר השירים שחורה אני ונאוה וגו'. כאהלי קדר כיריעות שלמה. מה אהלי קדר אע"פ שנראים מבחוץ כעורים ושחורים ומבפנים אבנים טובות ומרגליות. כך ת"ח אע"פ שנראים כעורים ושחורי' בעוה"ז אבל בפנים יש בהם תורה מקרא משנה כו' אי מה אהלי קדר אין צריכין תכבוסת כו' יכול אף ישראל כך ת"ל כיריעות שלמה מה יריעות שלמה מתלכלכת וחוזר ומתכבסת. אף ישראל אע"פ שמתלכלכין בעונות כל ימו' השנה יוה"כ בא ומכפר עליהם כו' אי מה אהלי קדר מטולטלין ממקום למקום יכול אף ישראל כן ת"ל כיריעות שלמה כיריעותיו של מי שהשלום שלו כו' שמשע' שמתחן עוד לא זזו ממקומן כו'. רבי יודן אמר כיוסף מה יוסף נמכר לאהלי קדר שנא' וימכרו את יוסף לישמעאלים וחזר וקנה את קוניו. שנאמר ויקן יוסף את כל אדמת מצרים כך ישראל יהיו עכ"ל. דהנה גם הצדיקים ההולכי' ומתקרבים בקדושתם תמיד לפני השי"ת מכל מקום לכל יש עת וזמן תחת השמים שיורדים באפס מה מקדושתם כגון בימי טבת ושבט או בימי תמוז ואב שהם בעצמם ימי ירידה שבהם נחרב הבית בראשונה ושניה והובקע העיר וכל הצרות עד כי חדל לספור כדאיתא בזו"הק דחולקא דיעקב בניסן אייר סיון וחולק' דעשו בתלת ירחין טבת תמוז אב אבל איתאביד דהא לאו כוליה דיליה אלא עד חמשה עשר. ובמקום אחר נמצא בזו"הק טבת שבט תמוז. וי"ל בקיצור דלא סתרי אהדדי מאמרים אלו. שהם יחד שלש חדשים טבת ותמוז כולם וחצי שבט עד חמשה עשר כי שבט מחמשה עשר שבו ר"ה לאילנות מתרומם קרן הקדושה. ואב ג"כ עד חמשה עשר כי לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב נמצא נשאר חולקא דיליה טבת תמוז חצי שבט חצי אב. וזה נרמז בפסוק ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר דהיינו שלשון כמשלש שע"י צירוף שבט ואב נעשה שלש חדשים. ויגד ליהודה הוא הצדיק שנקרא יהודה ע"ש כי ימלא פיו בברכה והודאה תמיד להשי"ת וממליכו. אבל בשלש חדשים אלו ויגד זנתה תמר כלתך פי' הכלה העליונה היא המל' יורדת אז בעולם התמור' והחסרון ונקרא מלשון זנות והשטה וממילא שמתבלבל הצדיק מעבודתו ואע"פ שהצדיק מתבלבל קצת. עכ"ז יקום והתהלך על משענתו וצריך לחזק א"ע כלב הארי ולא יפול ח"ו רק בירידה שהוא צורך עלי' ומקצץ ענפי החשכות ואורח צדיקים כאור נוגה. ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף. כלו' הצדיק

מתגבר בקדושתו כאש בוערת ושורף המחשבה המבלבלת אותו. למשל כדרכי המלכים הגבורים שאינם נלחמים במדינתם שלא להחריב ארצם ע"י המלחמה רק הם יוצאים לקראת אויביהם למקום מדינתם ושם נלחמים בזרוע וזה סימן הגבורה וחיזוק הלב. וכמו כן צ"ל מי שעובד ה' בתכלית. לא נפלאת המלחמה לעשותה בשבתות וי"ט שאז בהירות הקדושה מצוי' רק דווקא בימים הנמוכים ושפלים בשנה להתגבר וללחום נגד כל מחשבות און ועי"כ מוציא הני"ק האסורים בקליפה שמהם נעשה המחשבות. וזהו הוציאוה ותשרף לאחר הוצא' הני"ק ותשרף המחשבה בסוד וכל הרשעה כלה וכו'. ולזה כינה המד"ר לת"ח בשם אהלי קדר שהם כעורים מבחוץ כלומר בימים הללו הנ"ל דמיון הת"ח שהם כעורים ואין ניכר בהם הבהירות כ"כ אבל מבפנים אבנים טובות ומרגליות והפנימית בהם כאש בוערת באהבה ויראה. ואע"פ שמתלכלכים דהיינו שבא להם איזה בלבול מחשבה לא טובה מדברים בטלים וכיוצא בהם מיד הם מתכבסין ע"י תשובתם שנזכרין מיד ומתחרטין ומתמלאין תשובה כעל עבירה חמורה להיות חדשים לבקרי' וז"ש בא יוה"כ ומכפר עליהם שיוה"כ הוא סוד עולם התשובה. ואמר שם יכול שהם מטולטלין ממקום למקום כאהלי קדר פי' כמו האוהל המטולטל בשעת טלטולו הוא מתקפל ומונח בקופסא ובבואם אל המקום אשר יחנו מתפשטין. ויכול אף הת"ח כן פי' שבשעת בלבול המחשבה הם נופלים ממדרגתם ואח"כ בשעת ההרהור תשובה הם קמים מנפילתם. ת"ל כיריעות שלמה וכו' דהיינו שהם בשלימות תמיד עם המלך שהשלום שלו ומשעה שמתחן עוד לא זזו ממקומן פי' כי גם נפילתם הוא בקדושה בטהרה וחלילה לצדיק ליפול כלל רק באפס מה בא לו איזה מחשבה של עצלות בד"ת ועבודה ודוגמתו ולא יותר ומיד הוא מבטלה בהרהור תשובה לא נודע מקומה איה והרי היא כאילו לא היה לכן לא נקרא נפילה בשום פעם והלואי שיזכו פשוטי בני אדם בגדלות המוחין שלהם להיות כמו הצדיק בשעת בלבול המחשבה כי חלילה לו להוציא אי זה מחשבה לא טובה מהכח אל הפועל ולא יבלה זמן בה אדרבה ממהר לבטלה כי הם וכל אשר להם קדושים וטהורים. והוסיף ר' יודן כיוסף וכו' פירוש כי עיקר הענין נתיסד להתחזק ולשבור מטה הרשע ולהעלות ני"ק. והצדיקים ע"י ירידתם קצת ותשובתם בחרטה מיד על חטא קל מחשבתם הסרה מדביקות. פועלים ג"כ שע"י התעוררת' עולם התשובה מתעוררים כמה רשעים וחטאים לשוב אל ה' עמהם והם מנשאים עמם באותה שעה כמה בני אדם שיזכו לתשובה על חטאתם וזה שאמר שהם נעשו שובים לשוביהם כי היצה"ר ביקש להפילם וע"י תשובתם הם מפינים אותו אפי' אצל אחרים יזכרו וישובו אל ה' כל אפסי ארץ:

בהפטרה

ויהי דבר ה' אלי לאמר. דאיתא בזו"הק בפסוק השבעתי אתכם בנות ירושלים. פירושו שמלכות שמים משבעת לנשמת הצדיקים קודם ירידתם מעולם העליון והם נקראים בנות ירושלים כי ירושלים מרמז יראים ושלמים. אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. פי' שלא ישכחו מלהתפלל ולזעוק אל מלך מלכו של עולם שירחם על מדת מלכותו שיהיה למלך על כל הארץ וכמ"ש המזכירים את ה' אל דמי לכם ואל תתנו דמי לו וגו'. והגם שאין שכחה לפני כסא כבודו. זאת היתה רצונו שהצדיק למטה יתעורר להזכירו ולהמליכו וכן ראוי כל אדם בפרט בחצי הלילה ובלילות הארוכים בימות החורף לעמוד משנתו להתאבל על חורבן ירושלים ולדאוג על כבוד שמים מתי יתגלה בארץ אמנם ראשית דבר צריך להתחרט בתשובה מקודם על מעשיו ולקבל על עצמו להתנהג בדרך ישרה שאל"כ נאמר למעלה על האיש הזה קשוט עצמך תחלה והמלך קונך בנפשך אלא צ"ל מוכשר במעשיו ואח"כ להתפלל על כבוד מלכות שמים וידוע כי מדת מלכות נקראת בשם דיבור כי אין המלך ניכר רק ע"י דיבורו שגוזר ועבדיו מקיימים. והנה בזמן החורבן הגם שהכל מעשה ידיו של היוצר מ"מ כיון שאין ניכר מלכותו נקרא רק מושל וז"ש כי לה' המלוכה כי בוודאי הוא המלך ומכל מקום נקרא מושל בגוים לע"ע כעין ממשלה אבל לא מלך בשלימות. וז"ש הנביא ויהי דבר ה' אלי לאמור כלומר שהתעורר בי דבר ה' היא מדת מלכות. לאמור להתחנן ולבקש עליה מתי תתרומם. וסידר אח"כ אופן התנשאות המלכות ע"י עץ אחד לשון עצה וכתוב עליו יהודה דהיינו למלאות האדם פיו בברכות והודאו' להש"י ובפרט בזמן תפלה ועץ אחד אפרים בן יוסף רומז כי בוודאי אי אפשר להתפלל למי שאינו שומר הברית כראוי לכן צריך לתקן הברית אז זוכה ליחוד כנסת ישראל עם דודה ע"י הודאות פיו בשירות ותשבחות וחלילה מי שפוגם הברית הוא מכסה חרפת ערלה על אות הברית קודש וצריך לתקן וז"ש אפרים בן יוסף שהוא הבחי' הקדושה כאשר כתבנו סוף דרוש חנוכה וז"ש עץ יהודה ועץ אפרים מורה תיקון שני בריתות ברית הלשון וברית המעור והי' לאחדים בידך פי' שעי"כ תזכה ליחוד הגדול והקדוש:

עוד בהפטרה ועשית אותם לגוי אחד בארץ דאיתא במדרש ויקרא אלהים לאור יום זה מעשה יעקב ולחשך קרא לילה זה מעשה עשו ע"ש רמז הענין דהנה יש דרכים רבים לעבודת השי"ת האחד יש דרך ישר לפני איש כפשוטו לעסוק בתורה ועבודה כל היום ושאר מצות ולסגף עצמו להיות פרוש מכל הנאות וחמדות ויש עוד איזה דרך אל הבאים להתקדש דהיינו אפי' באכילה ושתי' להתקדש בם כמ"ש בש"ע א"ח סי' רל"א ע"ש ובכוונת האר"י ושאר ס"י. ובוודאי מי שיוכל להתקדש אפי' בדברים גשמים ובתאות ולהיות שלחנו כמו מזבח קדושתו יותר גדולה ונפלאה. כי בוודאי כל זמן עסק האדם בתורה או בתפלה אין כח היצרגדול כל כך לפתות אותו ולהסירו מדרך טובה לדרך רעה כי שומר מצוה לא ידע דבר רע. אבל כשאד' נופל ממדרגתו ותאב לאכול והוא משבר תאוותו שלא לאכול ולשתות כבהמה רק אוכל לשובע נפשו כדי שיוכל לעבוד השי"ת בכחו ושיהיה לו לב רחב ופקח בתורתו וכיוצא בהן כוונת אחרות גבוהות מאוד אז תגדל כח עבודתו ופועל נח"ר להשי"ת אלף פעמים ככה וזה אמר המד' ויקרא אלהים לאור יום. זה מנשה יעקב איש תם יושב אוהלים. כי עיקר העבודה והתחלתה ע"י מעשה יעקב בדרך פשוט בתורה ובתפלה ובפרישות. וזה הדרך נראה טוב מבחוץ כמו מבפנים וזה נק' אור יום. שהוא דרך אור וכל העולם רואים את הדרך כי הוא קודש. ולחשך קרא לילה זת מעשה עשו. פי' שיש עוד איזה דרך לעבודת ה' להתקדש באכילה ושתי' ודברים בטלים. כמו שהי' אוכל התנא בישרא דתורא ושותה יין לפקח דעתו לעבודת הש"ית כמו שאמרו בגמ' בענין מילתא דבדיחותא ובדחי רבנן וכיוצא בהן הרבה. וללקט שושנים ני"ק מכל הבלי עולם. מצינו שגם הצדיק עוסק לפעמים בדברים בטלים. ומחשבתו קשורה תחת כסא כבודו י"ת והלבוש מבחוץ נראה כמו מעשה עשו כי גם עשו אוכל ושותה ומדבר דברים בטלים. אבל ההבדלה הוא בכוונה ומחשבות פנימית ונק' לילה וחשך שאינו מאיר מבחוץ ולא ידע ולא יבין בו שום אדם הרואה אותו. אבל הטוב גנוז בגווי' כי גם זה בלתי לה' לבדו. ואמר הכתוב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד יהי' הצדיק איך שיהי' יום אחד כלומר ששניהם כאחד טובים. וז"ש הנביא ומלך אחד וגו' ולא יחצו עוד וכו'. כי עתה בזמן החורבן מחלוקת בין החכמים זה אומר לה' אני בתורה ועבודה כפשוט כנ"ל וזה בשם ישראל יכונה ורצונו לעבוד ה' בדברים חיצונים. אבל לעתיד לבא יתגלה הפנימיות והאמת אז יראו עין בעין כי הכל טוב קודש לה'. וזהו מלך אחד יהי' כולם. ולא יחצו עוד לשתי ממלכות כלומר שלא יאמר כי זה ממליך בדרך אחד וזה בדרך אחד כי הכל חד אלו ואלו דברי אלהים חיים הוא וכוונתם להש"י ובלבד שיכוין לבו לשמים והיו לגוי אחד בארץ. אמן

(הועתק מכת"י הרה"מ זצ"ל בעצמו):